

Ridder Goswin de Wilde (?-1394) uit Sint-Andries-Brugge en Varsenare, de eerste soeverein baljuw van Vlaanderen.

J. Sabbe

Al zijn de historische gebeurtenissen die zich in de middeleeuwen op het grondgebied van de gemeenten Sint-Andries en Varsenare hebben afgespeeld eerder schaars te noemen, toch hebben vooral enkele adellijke geslachten aldaar hun stempel gedrukt op de geschiedenis van het vroegere graafschap Vlaanderen. Dit geldt in de eerst plaats voor de heren van Straten en in mindere mate voor de families van Messem en van Doorne. Minder gekend, maar daarom niet minder belangrijk, was de plaats die leden van een andere familie hebben ingenomen in de centrale administratie van het graafschap en er jarenlang een topfunctie hebben bekleed. Het betreft hier de van oorsprong bescheiden adellijke familie de Wilde.

De familie de Wilde behoorde tot de kleine adel van het West-Vrije, meer bepaald de streek ten westen van Brugge: Sint-Andries en Varsenare. De naam van dit geslacht duikt reeds op in de 13de eeuw. In een oorkonde van 11 april 1243 is er sprake van een stuk land van anderhalf gemet, gelegen onder de parochie Sint-Andries, op een plaats genaamd "Rietschilde" naast de "mote" de Wilde¹. Een Pieter de Wilde schonk op 9 september 1279 15 gemeten grond op Sint-Andries aan Wouter Goederic ten voordele van het Brugse hospitaal "De Potterie". De hoeve die op deze grond verrees, gelegen langs de Legeweg, kreeg dan ook de naam "De Potterie" en bleef meer dan 700 jaar lang in het bezit van het gelijknamige hospitaal².

Leden van de familie de Wilde hadden reeds in de 13de eeuw contacten met de abdij van Sint-Andries. In 1261 ruilde Wouter de Wilde 31 gemeten grond gelegen in Straten, rond de abdij, voor 15 1/2 gemeten in Klemskerke en Stalhille die aan de abdij toebehoorden³. Het verschil bij deze transactie ligt in het feit dat de vruchtbaarheid en de opbrengst van de polderstreek (Klemskerke, Stalhille e.a.) gro-

1 Brugge, S.A., Oud Archief, nr 456 : Cartularium H. Bloedkapel, fol. 4 v: "...in parochya Beati Andree juxta Brugis in Rietschilda juxta motam de Wilde versus noord...". Een "mote" was een heuvelkje waarop een kasteel stond (E. VERWIJS EN J. VERDAM, *Middelnederlandsch woordenboek*, dl. 4, 's Gravenhage, 1899, kol. 1982).

2 J.A. RAU, *Geschiedenis van de Brugse rand : Sint-Andries*, Brugge, 1991, p. 59.

ter is dan in de zandstreek. Dit blijkt duidelijk uit het leenboek van de Burg van Brugge van 1329-1330 waar deze grond per gemet in de polderstreek jaarlijks 20, soms 25 schellingen opbracht. Voor Sint-Andries en omliggende parochies in de zandstreek vinden we dikwijls 10 of 12 schellingen⁴. In 1304, onder het abbatiaat van Petrus Honckevliet, kocht de abdij een deel van de tienden van Zedelgem aan een zekere Erembald de Wilde⁵. Een Walter de Wilde was twintig jaar lang (1308-1328) abt van Sint-Andries.

Op 4 april 1327 legde hij evenwel zijn functie neer en overleed op 19 mei 1328⁶. Later, in de loop van de 14de eeuw, zullen de relaties tussen de abdij van Sint-Andries en de familie de Wilde minder vriendschappelijk verlopen⁷.

Reeds in de 13de eeuw vinden we een lid van de familie de Wilde als ambtenaar in dienst van de gravin van Vlaanderen, Margareta van Constantinopel. Zo was Wouter de Wilde in 1260 baljuw van Aalst en vervolgens van Oudenaarde. Van 1262 tot 1264 trad hij op als baljuw van Gent⁸. Nadien werd hij schepen van het Vrije in de periode 1268-1278⁹.

In tegenstelling tot de andere adellijke geslachten van Sint-Andries en Varsenare, zoals deze van Straten en van Doorne, speelden de "de Wildes" aanvankelijk geen rol van betekenis in de binnenlandse politiek van het graafschap Vlaanderen. Hun naam wordt niet vermeld in verband met de gebeurtenissen rond 1302. Ook treffen we geen enkel lid van deze familie aan bij de 54 voornaamste ingezetenen van het Brugse Vrije, onder wie 14 ridders, die in 1322, na de dood van graaf Robrecht van Bethune, als gevolmachtigden besprekingen voerden met de grote steden Brugge en Gent om de opvolgingskwestie te helpen regelen in het belang van het land. Bij de ridders vinden we wel Willem van Straten en Jan van Doorne¹⁰.

3 *Chronica monasterii Sancti Andreae iuxta Brugae ordinis Sancti Benedicti ab Arnulpho Goethals*, uitg. W.H. James Weale, Brugge, 1868, p. 80.

4 Brussel, A.R.A. Rekenkamer, reg. 45.925 : Leenboek van de Burg van Brugge ca 1329-1330, passim. Zo bedroeg de jaarlijkse opbrengst van de grond van het leengoed Messem op Sint-Andries 12 schellingen per gemet (fol. 30 v).

5 *Chronica monasterii Sancti Andreae*, p. 97.

6 DOM. N. HUYGEBART, *Le nécrologe de l'ancienne abbaye de Saint-André lez Bruges. Essai de reconstruction*, in : *Tablettes de Flandre*, dl. 5 (1953), p. 264-265.

7 Zie noot 70.

8 H. NOWÉ, *Les baillis comtaux de Flandre* (Académie royale de Belgique, Classe des Lettres, Mémoires in -8°, dl. 25), Brussel, 1929, p. 377, 391, 398.

9 O. DELEPIERRE EN F. PRIEM, *Précis analytique des documents des archives de la Flandre occidentale*, 2e série, dl. 7, Brugge, 1850, sub annis p 10-15.

10 J. SABBE, *De opstand van Brugge tegen graaf Robrecht van Bethune en zijn zoon Robrecht van Kassel in 1321-1322*, in : *Handelingen van het Genootschap voor Geschiedenis te Brugge* (H.G.G.B.), dl. 107 (1970), p. 244, noot 88.

De naam van Goswin (Goosin, Goesin) de Wilde, de latere soeverein baljuw van Vlaanderen, duikt voor het eerst op in het leenboek van de Burg van Brugge van 1329-1330. Wie zijn ouders waren weten we niet. Misschien was hij de zoon van een in 1316 overleden Goswin fs Goswin de Wilde die in de kerk van Sint-Anna in Straten (Sint-Andries) begraven werd¹¹. Goswin de Wilde was een leenman van de graaf van Vlaanderen. Van het leenhof van de Burg van Brugge hield hij een leengoed van 103 1/2 tot 104 1/2 gemeten land op Sint-Andries en Varsenare met daarbij 11 gemeten op Klemskerke. Samen vormde dit één leen waaraan geen rechtsmacht verbonden was¹². Het leengoed op Sint-Andries en Varsenare wordt in het leenboek van 1365 en in de daaropvolgende leenboeken "Rietschilde" genaamd¹³. Zoals gezegd komt deze plaatsnaam reeds voor in de 13de eeuw en wordt ook vermeld in het rentenboek van het Brugse Sint-Janshospitaal opgesteld rond 1310¹⁴. Een meer gedetailleerde beschrijving van het leen Rietschilde is te vinden in het latere leenboek van de Burg van Brugge van 1435. Daaruit blijkt dat het bestond uit twee delen, gelegen aan beide zijden van de Ieperleet (later de Oostendse vaart). Het grootste gedeelte met het kasteel, nl. 55 gemeten, 1 lijn en 90 roeden, lag aan de zuidelijke oever tussen de Ieperleet en de Hogeweg. De rest lag ten noorden van deze waterloop¹⁵. Alhoewel het leengoed Rietschilde zich op de scheiding van de parochies Sint-Andries en Varsenare bevond, lag het oorspronkelijke kasteel volgens het leenboek van 1329-1330 onder de parochie Sint-Andries. Zowel Goswin de Wilde als zijn oudste zoon Marc worden in de oorkonden dan ook altijd parochianen van Sint-Andries of Straten genoemd¹⁶.

Later verwierf Goswin nog een leen van de graaf in de kasselrij van Veurne. Het ging om een erfelijk renteleen van 7 lb. parisis per jaar gevestigd en gehypothekeerd op het huis van een zekere Boudewijn

11 A. VAN ZUYLEN VAN NYEVELT, *L'Eglise paroissiale de Sainte-Anne au métier de Straten. Obituaire du seizième siècle*, in : H.G.G.B., dl. 45 (1895), p. 21.

12 Brussel, A.R.A., Rekenkamer, reg. 45925, fol. 28.

13 Ibid., reg. 1072 : Leenboek van de Burg van Brugge van 1365, fol 37; reg. 1074 : Leenboek van de Burg van Brugge van 1384, fol. 76.

14 Brugge, R.A., Aanwinsten nr 1912, fol 99.

15 Brugge, S.A., Oud Archief nr 518 : Leenboek van de Burg van Brugge van 1435, fol. 185 v°-186.

16 Brussel, A.R.A., Rekenkamer, reg. 45925, fol. 28 "...de le terre ki gist en le parroche de Straten parmi le mannor vaut le mesure..."; Brugge R.A., Oork. bl. nr. 7032 (ad 16.8.1366) "*dominus Gossuinus Wilde, Marcus eius natus et nonnulli parochiani Sancti Andree sive de Straten ...*" en Oork. bl. nr. 7233 (ad 1.9.1373) "*Gossin de Wilde, rudder... Willem van Messem, Riquaerd van Varsenare ende Arnoud f. Arnouds als prochianen vander prochie van Straten*". Zie ook noot 1 en 70.

van Hazebroek gelegen aan de zuidkant van de markt van Veurne¹⁷. Naast zijn lenen had de Wilde ook grond in eigendom. Zo verkocht hij op 10 mei 1358 vier lijnen grond in Ettelgem aan de Brugse poorter Clais van Dudzele¹⁸. Verder bezat hij nog 3 1/2 gemeten grond op Sint-Andries die hij in leen gaf¹⁹ en waarschijnlijk ook een hoeve in Houtave²⁰.

Goswin de Wilde was gehuwd met Maria van Dudzele, zuster van Bouden, heer van Dudzele. Na het overlijden van haar broer erfde Maria van hem twee leengoederen die afhingen van de Burg van Brugge: 21 gemeten in Sint-Pieters-op-de-Dijk en 17 gemeten met 10 "manscepen" in Uitkerke²¹. Voor zover we kunnen nagaan had het gezin drie zonen: Marc, de oudste, Jan en Joris²². Verder had Goswin de Wilde nog een bastaardzoon Godfried (Godevaerd), geboren uit een verhouding met een zekere Mabelie Zoetemelc²³. Na de dood van zijn echtgenote hertrouwde hij later met een voor ons onbekende Katarina²⁴.

In de jaren dertig vinden we Goswin de Wilde als schepen van het Brugse Vrije tussen 1334 en 1338 en later nog in 1357²⁵.

Hij treedt echter pas op het voorplan tijdens het bewind van de Gentse hoofdman Jacob van Artevelde in Vlaanderen en het uitbreken van de 100-jarige oorlog tussen Frankrijk en Engeland. Terwijl Artevelde, steunend op de drie grote steden in januari 1340 om economische redenen de Engelse koning Edward III als koning van Frankrijk erkende en daarmee een formeel bondgenootschap tussen Vlaanderen en Engeland tot stand bracht, had de graaf van Vlaanderen Lodewijk van Nevers reeds het land verlaten om zich bij zijn leenheer Filips VI van Valois, koning van Frankrijk, aan te sluiten²⁶. Een deel van de adel voegde zich bij hem. Samen met edelen

17 Lille (Rijsel), A.D.N., B 1567 (7e Cartulaire de Flandre), fol. 62.

18 Brugge, R.A., Oork. bl. nr. 2244.

19 Ibid., Oork. bl. nr. 4695.

20 In december 1351 zond de stad Brugge een bode naar Goswin de Wilde in Houtave (Brugge, S.A., Stadsrekening 1351-1352, fol. 109 v°). Daar bestond reeds in de 13de eeuw een hoeve bekend onder de naam Heer Goossin Walle (K. DE FLOU, *Woordenboek der Toponymie van Westelijk Vlaanderen...*, dl. 5, Brugge, 1925, kol. 647-648) die misschien door erfenis in Goswins bezit was gekomen.

21 Brussel, A.R.A., Rekenkamr, R.R. 1796 (Rekening van Matheus Laris, ontvanger van de relieven van het Vrije, juni 1369-juni 1370).

22 Zie verder p. 43-44.

23 Lille (Rijsel), A.D.N., B 1598 (3e registre des Chartes), fol. 81 v°.

24 Zie verder p. 42 en 44.

25 O. DELEPIERRE EN F. PRIEM, *op. cit.*, sub annis, p.47-49, 61.

26 M. VANDERMAESEN, *Vlaanderen en Henegouwen onder het huis van Dampierre (1244-1384)*, *Algemene Geschiedenis der Nederlanden*, dl. 2, Haarlem, 1982, p. 428.

uit het Vrije, onder wie Jan, heer van Gistel, Diederik van Beveren, kastelein van Diksmuide, Filips van Reigersvliet, Daniel van Buecmare e.a. vocht Goswin de Wilde als edelknaap in het grafelijk leger dat met de Fransen deelnam aan de belegering van Thun-l'Evêque in Henegouwen (bondgenoot van Edward III) en aan de "Herevaert" van Bouvines (26 maart - 27 september 1340)²⁷.

Eén familielid, Pieter de Wilde, steunde daarentegen wel de Artevelde-politiek. Zo trad hij op als "beleder" (kapitein) van de militie van het Brugse Vrije die na de vernietiging van de Franse vloot in het Zwin door de Engelsen (24 juni 1340), in de zomer van 1340 naar Kassel werden gezonden om van daaruit de Fransen en de aanhangers van de graaf in Artesië te bekampen²⁸. De belegering van Sint-Omaars mislukte evenwel, evenals een ander Vlaams offensief geleid door Artevelde tegen de Franse stad Doornik (juli-augustus). De zware oorlogsinspanning alsook de geringe resultaten leidden weldra tot het stopzetten van de vijandelijkheden en tot het bestand van Esplechin tussen Frankrijk en Engeland (25 september 1340). Het zou van kracht blijven tot 24 juni 1341 en werd nadien verlengd tot 24 juni 1342²⁹. Na de ontbinding van het grafelijke leger trokken Goswin de Wilde en een edelknaap die onder zijn bevel stond uit Bouvines naar Arras in Artesië. De meeste andere edelen begaven zich naar Sint-Omaars waar de aanhangers van de graaf zich groepeerden³⁰. Het is ons niet bekend wanneer Goswin later naar Vlaanderen teruggekeerd is. Ook vernemen we niets meer over zijn verdere activiteiten tijdens deze troebele periode. Pas na de dood van Lodewijk van Nevers op het slagveld van Crécy tegen de Engelsen (26 augustus 1346) en de definitieve machtsovername van de nieuwe graaf Lodewijk van Male in Vlaanderen (september 1348) vinden we zijn spoor in zijn geboortestreek terug. Op 21 december 1351 zond de stad Brugge een bode naar hem in Houtave waar hij blijkbaar een landgoed bezat. Een reden voor deze zending wordt echter in de stadsrekening niet opgegeven³¹.

Het is onder Lodewijk van Male (1346-1384) dat Goswin de Wilde een grote loopbaan zal opbouwen en een topambtenaar in

27 J. KERVYN DE LETTENHOVE, *La bataille du comte de Flandre au camp de Bouvines 1340*, in: H.G.G.B., dl. 27 (1874), p. 262-270.

28 Brugge, S.A., Stadsrekening 1340-1341, fol. 121 v°. Pieter de Wilde was schepen van het Vrije van 1339 tot 1358 (O. DELEPIERRE EN F. PRIEM, *op. cit.*, sub annis, p. 50-62)

29 M. VANDERMAESEN, *op. cit.*, p. 428.

30 J. KERVYN DE LETTENHOVE, *op. cit.*, p. 292, 274-326.

31 Brugge, S.A., Stadsrekening 1351-1352, fol. 109 v°.

Vlaanderen worden. In tegenstelling tot zijn vader nam de nieuwe graaf in het conflict tussen Frankrijk en Engeland een neutrale houding aan. Zo sloot hij op 25 november 1348 vrede met de koning van Engeland (vrede van Duinkerke). De betrekkingen met Frankrijk daarentegen waren bij het begin van zijn regering niet erg hartelijk. Voor Lodewijk van Male telde in de eerste plaats de uitbreiding van de grafelijke macht in en buiten Vlaanderen³². Op 29 april 1352 stelde hij Goswin de Wilde aan tot ruwaard d.w.z. militair gouverneur van de grensstad Grevelingen. Dit ambt houdt verband met de gespannen binnenlandse toestand waarin Vlaanderen zich toen bevond, terwijl anderzijds waakzaamheid geboden was aan de grens met Frankrijk. Zo bleven Brugse strijdkrachten nog in Grevelingen gelegerd in 1351-1354³³.

In 1357 volgde de benoeming van Goswin de Wilde tot baljuw van Veurne. In die functie kreeg hij op 11 december van dat jaar van Lodewijk van Male de opdracht om samen met Roeger Boetelin, lid van de grafelijke raad, een onderzoek in te stellen naar de recente troebelen in de stad en de kasselrij van Veurne waarin zowel de adel als het gewone volk betrokken waren³⁴. Al is een directe aanleiding voor deze onlusten niet duidelijk, vast staat evenwel dat dit onderzoek kaderde in de sinds jaren aanslepende sociale onrust in Vlaanderen die in 1359-1361 tot nieuwe uitbarstingen zal leiden³⁵.

Ondertussen was Goswin de Wilde door de graaf ook tot ridder geslagen. We vinden hem voor het eerst als dusdanig vermeld in een oorkonde van 10 mei 1358, al was hij dat waarschijnlijk reeds vroeger³⁶.

Tijdens zijn baljuwschap raakten Goswin en enkele personen uit zijn omgeving verwickeld in een vete met Jan de Crane fs. Wouters. De familie de Crane behoorde tot de kleine adel afkomstig uit het Veurnse³⁷. Over het motief van deze onenigheid tasten we in het duis-

32 M. VANDERMAESEN, *op.cit.*, p. 431.

33 TH. DE LIMBURG-STIRUM, *Cartulaire de Louis de Male, comte de Flandre (1348-1358)*, dl. 1, Brugge 1898, p. 407; Brugge S.A., Stadsrekening 1352-1353, fol. 94, 96, 120; 1353-1354, fol. 84; 1354-1355, fol. 122-122 v°.

34 TH. DE LIMBURG-STIRUM, *Cartulaire de Louis de Male*, dl. 2, Brugge, 1901, p. 201.

35 ID., *op.cit.*, dl. 1, p. 385-386, 407-408.

36 Brugge, R.A., Oork. bl. nr. 2244: "Ic Ghosin de Wilde, rudder, ende Marie miin wijf..."

37 Gwijde (Wydoot) de Crane was keurheer van Veurne voor 1322 (H. PIRENNE, *Le soulèvement de la Flandre maritime de 1323-1328. Documents inédits publiés avec une introduction*, Commission royale d'Histoire, in -8°, p. 174). Hij werd gedood tijdens een opstand van het gemeen van Kortrijk in juni 1325 (TH. DE LIMBURG-STIRUM, *Codex diplomaticus Flandriae, 1281-1327*, dl. 2, Brugge, 1889, p. 375). Guiselin en Pieter de Crane maakten als edelknappen deel uit van het grafelijke leger bij de belegering van Thun-l'Evêque en tijdens de "herevaart" van Bouvines in 1340 (J. KERVYN DE LETTENHOVE, *op. cit.*, p. 265 en 269). Cfr. noot 27.

ter. Veten onder adellijke families waren er trouwens tijdens de regering van Lodewijk van Male aan de lopende band. Uiteindelijk werd het geschil voorgelegd aan de graaf die als scheidsrechter optrad en een vergelijk aan beide partijen oplegde. Op 10 augustus 1364 beloofde Pieter de Crane (broer van Jan?) dat noch hij noch zijn zoon iets zouden ondernemen om de vrede te verstoren, en dit op straffe van 4000 lb. parisis³⁸.

Goswin de Wilde bleef baljuw van Veurne tot 1365³⁹. Bijna onmiddellijk daarna – op 5 juli 1365 – benoemde Lodewijk van Male hem tot algemeen ontvanger van Vlaanderen met een jaarwedde van 1000 pond tournois of 800 pond parisis⁴⁰. Dit zeer belangrijke ambt werd hier gegeven aan een man van wie de trouw aan de grafelijke dynastie alom gekend was, en die als baljuw van Veurne jarenlang de bewijzen van zijn bekwaamheid had geleverd. Tevens is deze aanstelling kenschetsend voor de binnenlandse politiek van Lodewijk van Male die de voorkeur gaf aan bestuurlijke medewerkers uit de Brugse regio terwijl hij eerder wantrouwig stond tegenover Gent⁴¹. Meteen werd Goswin de Wilde die nu ook in de grafelijke raad zetelde, van klein edelman een topambtenaar in Vlaanderen. Met zijn jaarwedde kwam hij financieel ook op hetzelfde niveau te staan als b.v. de heren van Assebroek die een jaarlijks inkomen van ongeveer 800 lb. parisis uit hun lenen haalden en daarmee met de heren van Gruuthuse, Praet, Gistel en Maldegem tot de rijkste leenmannen van de Burg van Brugge gerekend werden⁴². De ontvanger van Vlaanderen centraliseerde en controleerde alle grafelijke inkomsten en uitgaven. De gelden werden dan door hem overgemaakt aan de grafelijke schatkist. Daar hij echter ook de rekeningen van de baljuws controleerde, werd hij tevens het administratieve hoofd van deze gerechtelijke ambtenaren. Vanaf de 14de eeuw kreeg de ontvanger van Vlaanderen inspraak in hun benoeming, bevordering en eventuele

38 Lille (Rijsel), A.D.N., B 1566 (6de Cartulaire de Flandre) fol. 112 v°.

39 H. NOWÉ, *op.cit.*, p. 96.

40 Lille (Rijsel), A.D.N., B 1566, fol. 66 v°-67 v° “*Et pour le dit office ... Nous luy avons otroiet et otroions de gaiges m. lib. tourn. par an*”. Ter vergelijking: de jaarwedde van de baljuw van Brugge, de best betaalde van al de gewone Vlaamse baljuws, bedroeg in de 14de eeuw 240 pond parisis (H. NOWÉ, *Les baillis comtaux*, p. 118).

41 D. NICHOLAS EN M. VANDERMAESEN, *Lodewijk van Male, graaf van Vlaanderen, Nevers en Rethel...*, in: *Nationaal Biografisch Woordenboek*, dl. 6, Brussel, 1974, kol. 582. De voorkeur voor Brugge wordt uitdrukkelijk bij sommige kroniekschrijvers vermeld, zoals bij JAN VAN DIXMUDE, *Dits de Cronike ende genealogie van den prinsen ende graven van ...Vlaenderlant (863-1436)*, uitg. J.J. Lambin, Ieper, 1839, p. 256: “*Hy hadde Brugghe liever dan andre steden, om dat hy by Brugghe gheboven was*”.

42 Brussel, A.R.A., Rekenkamer, reg. 45.925, fol. 33.

afzetting. Ook kon hij aanhoudingen verrichten, bevel geven tot executie van misdadigers en gevangenen vrijlaten. Hij werd aldus tevens de eerste magistraat in Vlaanderen⁴³. In zijn hoedanigheid van ontvanger nam Goswin deel aan de eerste zittingen van de Audiëntie (zittingen van de grafelijke raad met een gerechtelijk karakter)⁴⁴.

Eveneens op 5 juli 1365 stelde de graaf Goswin de Wilde en enkele vooraanstaande Brugse figuren (Bouden de Vos, Clais Raepsaet en de proost van de Brugse Onze-Lieve-Vrouwekerk) tot opzichters en bestuurders aan van de munt van Gent om toezicht uit te oefenen op het slaan van gouden munten waarmee de muntmeester Aldry de Interminelis uit Lucca toen gelast was⁴⁵.

Dat een scherpe controle, in de eerste plaats op de werklieden, voor de goede werking van een muntatelier noodzakelijk was, bewijst een mandement van de graaf van mei 1360 gericht aan de Brugse hostelier Thideman van den Berghe, toen opzichter van de munt van Mechelen, waarin deze aangemaand wordt weerspannige arbeiders die weigerden te werken te arresteren en in de gevangenis te werpen. Verder blijkt dat deze werklieden dikwijls verboden wapens bij zich droegen, zich schuldig maakten aan vechtpartijen en voor overlast in de stad Mechelen zorgden⁴⁶.

Als ontvanger en lid van de grafelijke raad genoot Goswin de Wilde daarenboven nog van allerlei voordelen. De raadsheren waren o.m. vrijgesteld van betaling van accijnzen op wijn en bier in de Vlaamse steden. Zo kreeg Goswin op 22 mei 1367 van de graaf het recht om gedurende drie jaar, met ingang van 1 juli, 6 vaten wijn in zijn huis te hebben zonder accijnzen te moeten betalen aan de stad Brugge, op voorwaarde dat hij tijdens deze periode in de stad zou verblijven⁴⁷. Goswin de Wilde bezat een huis in Brugge, gelegen in de

43 H. NOWÉ, *L'intervention du receveur de Flandre dans l'administration de la justice au XIVe siècle*, in: *Bulletijn der Maatschappij van Geschied- en Oudheidkunde te Gent*, dl. 32 (1924), p. 79-86; D. LAMBRECHT EN J. VAN ROMPAEY, *De staatsinstellingen in het Zuiden van de 11de tot de 14de eeuw*, in: *Algemene Geschiedenis der Nederlanden*, dl. 3, Haarlem, 1982, p. 104.

44 J. BUNTINX, *De audiëntie van de graven van Vlaanderen. Studie van het centraal grafelijk gerecht (c. 1330 -c. 1409)*, (Verhandelingen van de Kon. Vl. Acad., Klasse Letteren, jg. XI, nr. 10), Brussel, 1949, p. 77.

45 Lille (Rijsel), A.D.N., B 1566, fol. 69 v°. Aldry de Interminelis was muntmeester te Gent tussen 15 oktober en 22 december 1362 en nadien van 10 februari 1365 tot 20 januari 1368 (H. VAN WERVEKE, *De muntslag in Vlaanderen onder Lodewijk van Male*, Kon. Vl. Acad. van België. Mededelingen. Klasse der Letteren, jg. XI, nr. 5, 1949, p. 13-14).

46 Lille (Rijsel), A.D.N., B 1596 (1er Registre des Chartes), fol. 103 v°.

47 Ibid, B 1567 (7e Cartulaire de Flandre), fol. 21 - 21 v°.

Dweersstraat rechtover een nu verdwenen zijstraatje : het "Soelards-straetkin"⁴⁸. Het was tevens gebruikelijk dat raadsheren bij speciale gelegenheden giften van de steden ontvingen zoals bij het huwelijk van hun kinderen, verwanten of zelfs ondergeschikt personeel. Toen Marc de Wilde, oudste zoon van Goswin, in november 1366 te Gent in het huwelijk trad, schonk de stad Brugge hem een geldsom van 20 "leuwen" (of 40 lb.)⁴⁹. Hetzelfde gebeurde in 1377 of 1378 bij het huwelijk van een andere zoon die van Gent 12 "coninx scilde" in ontvangst mocht nemen⁵⁰. Renaud van Ruddervoorde, een klerk van Goswin, kreeg 6 "lyoenen" (of 12 lb.) van Brugge toen hij trouwde in 1366⁵¹.

Goswin de Wilde, die als trouw ambtenaar in hoge gunst bij de graaf stond, werd door deze laatste dikwijls met belangrijke opdrachten belast. In de zomer van 1366 diende Lodewijk van Male een tijdlang het land te verlaten voor een reis naar Frankrijk. Met het oog daarop droeg hij op 4 juli van dit jaar het bestuur van Vlaanderen over aan zijn ontvanger Goswin de Wilde en aan de heren van Axel en Schorisse. Deze beslissing werd genomen te Brugge, in aanwezigheid van de grafelijke raadsheren en van de afgevaardigden van de drie grote steden en van het Vrije⁵². Aanleiding tot dit plotse vertrek was de inmenging van Lodewijk van Male in de feodale twist tussen Albrecht van Beieren, ruwaard van Henegouwen en Holland-Zeeland, en de heer van Edingen (eveneens vazal van Lodewijk) met als gevolg de Vlaamse bezetting van het sinds jaren betwiste grensland Lessen en Vloesberg (Terres de débat) in 1364⁵³.

Toen Albrecht in 1366 toenadering zocht tot Frankrijk om het geschil op te lossen, ontbood de Franse koning Karel V, gesteund door gravin-moeder Margareta van Frankrijk, Lodewijk van Male

48 Brugge, R.A., O-L-Vrouwekerk Brugge, oork. 593 "... *supra fundum domus liberorum van den Hoerne situm in villa Brugensi, in vico appellato Dwerstrate super angulum vici appellati Soelardsstraetkin ab opposito domus nobilis viri domini Gosuini Wilde, militis...*". Het Soelardsstraetkin (Soladestratki, Sollaerdstratkin) werd opgeheven in 1592 (G. DUMON, *De oude straatnamen van Brugge*, Brugge, 1996, p. 59).

49 Brugge, S.A., Stadsrekening 1366-1367, fol. 76 v° en 84. In het muntatelier van Gent werden gouden "Leuwen" of "Lyoenen" geslagen tussen 10 februari 1365 en 5 augustus 1370 (H. VAN WERVEKE, op. cit., p. 22).

50 J. VUYLSTEKE, *Rekeningen der stad Gent - Tijdvak van Philips van Artevelde (1376 - 1389)*, Gent, 1890, p. 14-15.

51 Brugge, S.A., Stadsrekening 1366-1367, fol. 84.

52 Lille (Rijsel), A.D.N., B 1566, fol. 70 v°.

53 F. QUICKE, *Les Pays-Bas à la veille de la période bourguignonne, 1356 - 1384*, Brussel, 1947, p. 86 - 93; M. VANDERMAESEN, *Het graafschap Henegouwen, 1280 - 1384*, in: *Algemene Geschiedenis der Nederlanden*, dl. 2, Haarlem, 1982, p. 448-449.

naar Parijs⁵⁴. Meer dan zich als bemiddelaar opstellen kon de Franse vorst echter niet. Met de vrede van Brussel in 1367 bleven Lessen en Vloesberg in Vlaamse handen en in 1368 nam Albrecht ze van Lodewijk in leen⁵⁵. Hoelang Goswin de Wilde en de heren van Axel en Schorrisse "rewaerde van den lande" bleven, weten we niet. Vast staat evenwel dat de graaf op 21 september 1366 terug in Gent was⁵⁶.

Samen met de leden van de Raad en met vele Vlaamse edelen was Goswin de Wilde als ontvanger aanwezig op het grootse huwelijksfeest van Margareta van Male, dochter van Lodewijk, met Filips de Stoute, hertog van Bourgondië, in de Sint-Pietersabdij van Gent op 19 juni 1369. Goswin en andere edelen ontvingen er van de hertog vorstelijke geschenken⁵⁷. Ter gelegenheid van het huwelijk van zijn dochter schonk de stad Gent aan Lodewijk van Male een gift van 200 lb. groten⁵⁸.

Herhaaldelijk werden Goswin en andere raadsheren door de graaf aangesteld als commissarissen om in zijn naam de wet van de stad Brugge te vernieuwen. Dit was het geval in 1369, 1370, 1371 en 1374⁵⁹.

Ook in de relaties tussen de graaf van Vlaanderen en de koning van Engeland speelde Goswin de Wilde een rol. Ondanks een op 4 augustus 1370 gesloten verbond tussen Edward III en de Vlaamse steden dat de handelsvrijheid garandeerde, brak er in 1371 tussen beide landen een echte handelsoorlog uit die zich uitte in een golf van kaperijen, arrestaties van Vlaamse en Engelse zeelieden, en inbeslagname van hun goederen. De oorzaak van het geschil dient volgens E. Perroy blijkbaar gezocht te worden in laattijdige represailles van de Engelse koning tegen de Vlaamse politiek van Lodewijk van Male die sinds het huwelijk van zijn dochter met Filips de Stoute, een Franse prins, de strikte neutraliteit verlaten had waaraan hij zich tot dan toe had gehouden. Begin 1372 kwam er evenwel een ontspanning.

54 Lille (Rijsel), A.D.N., B 1566, fol 70 v°; PH. DE L'ESPINOY, *Recherche des Antiquitez et Noblesse de Flandres*, Douai, 1632, p. 77 en 82 (met verkeerde datum : 4 augustus).

55 F. QUICKE, op. cit., p. 95 - 102. De auteur vermeldt echter de reis van de graaf naar Parijs niet. Zie ook : M. VANDERMAESEN, op. cit., p. 432 en 449.

56 Brugge, S.A., Stadsrekening 1366-1367, fol. 75 v°.

57 DOM U. PLANCHER, *Histoire générale et particulière de Bourgogne*, dl. 3, Dijon, 1748, p. 563: "Au Receveur de Flandres, une aiguière dorée et émaillée, pesant 3 marcs 3 onces". Verder "Au receveur de Flandres et à Hérard de la Clique, chevaliers, 2 ceintures d'argent doré, pesant 17 marcs 6 onces".

58 PR. VAN DUYSSE EN E. DE BUSSCHER, *Inventaire analytique des chartes et documents appartenant aux archives de la ville de Gand*, Gent, 1867, p. 152-153.

59 Brugge, S.A., Oud Archief nr. 114 : Register van de Wetsvernieuwingen 1362 - 1374, fol. 48, 56 v°, 65 en 89.

Zowel de Engelse koning als de graaf, de grote Vlaamse steden en het Brugse Vrije spanden zich in om de vrede te herstellen. Met het oog daarop kwamen onderhandelingen tussen beide partijen tot stand in Calais en Grevelingen die uitliepen op een akkoord (20 maart 1372) dat de handelsvrijheid van 1370 herstelde en voorzag in de vrijlating der gevangenen⁶⁰. De onderhandelaars voor de graaf van Vlaanderen waren : Goswin de Wilde, de heer van Gistel, Filips van Massemen, de deken van de Brugse Sint-Donaaskerk en Jan van der Zickele⁶¹. Op 20 juni ratificeerde Lodewijk van Male de overeenkomst. Verdere besprekingen met dezelfde gevolmachtigden van de graaf, de steden en het Vrije vonden plaats tijdens de zomer van 1372, dit met het oog op wederzijdse herstelbetalingen voor de geleden schade⁶².

Goswin de Wilde bleef ontvanger van Vlaanderen tot in het najaar van 1370⁶³. Toen zijn functie ten einde liep beloofde de graaf hem met een jaarlijkse rente of pensioen van 200 lb. parisis bezet op de Spijker van Brugge⁶⁴. Spoedig echter werd opnieuw op hem beroep gedaan. In 1372 – tussen 17 mei en 4 juli, waarschijnlijk op 27 juni – benoemde Lodewijk van Male hem tot soeverein baljuw (opperbaljuw) van Vlaanderen, een nieuw ambt dat perfect paste in de centralisatie-politiek van de graaf en waarvan Goswin de Wilde als ervaren beroepsambtenaar de eerste titularis werd. De instelling van het ambt van soeverein baljuw (vgl. met de drossaard in Brabant) was in de eerste plaats bedoeld om de ontvanger van zijn zware taak te ontlasten door hem alleen het beheer over de algemene inkomsten over te laten en de rechterlijke bevoegdheden aan een nieuwe ambtenaar over te dragen⁶⁵. Ook wilde men, volgens de rechtsgeleerde

60 E. PERROY, *Louis de Male et les négociations des paix franco-anglaises, 1371-1377*, in: *Revue belge de Philologie et d'Histoire*, dl. 27 (1949), p. 140-141; F. QUICKE, *op. cit.*, p. 162 en 413.

61 J. DE SAINT-GENOIS, *Monumens anciens*, dl. 2, Brussel, 1806, p. 4.

62 Lille (Rijsel), A.D.N., B 515 nr. 10.543. Zie ook : Brugge S.A., Stadsrekening 1372-1373, fol. 58-58 v°.

63 L. GILLIODTS - VAN SEVEREN, *Inventaire des archives de la ville de Bruges*, dl. 2, Brugge, 1873, p. 184.

64 L. GILLIODTS - VAN SEVEREN, *op. cit.*, dl. 4, Brugge, 1876, p. 249; H. NOWÉ, *Les baillis comtaux*, p. 97.

65 J.J.E. PROOST, *Recherches historiques sur le souverain baillage de Flandre*, in: *Messenger des sciences historiques*, 1876, p. 262; J. VAN ROMPAEY, *Het grafelijk baljuwsambt in Vlaanderen tijdens de Boergondische periode* (Verhandelingen van de Kon. VI. Acad. v. Wet., Lett. en Sch. K. van België, Klasse der Letteren, jg. XXIX, nr 62), Brussel, 1967, p. 6-7. Binnen deze twee data (17 mei en 4 juli) gebeurde er een andere hervorming in de Vlaamse centrale instellingen, nl. de territoriale ontubbeling van het ambt van ontvanger. Voortaan waren er twee ontvangers, één voor het westelijk en één voor het oostelijk deel van Vlaanderen. Reeds in december 1374 echter eindigde dit tweeledig stelsel, blijkbaar omdat het niet de gewenste resultaten opleverde. Van dan af was er opnieuw één ontvanger voor heel Vlaanderen (J. VAN ROMPAEY, *op. cit.*, p. 7, 10-11).

Filips Wielant, door een krachtdadig ingrijpen het land verlossen van allerlei misdadigers en aldus orde en veiligheid herstellen⁶⁶.

Als soeverein baljuw maakte Goswin de Wilde, samen met de ontvanger en de kanselier van de graaf, van ambtswege deel uit van de Audiëntie (centraal grafelijk gerechtshof)⁶⁷. De jurisdictie van de soeverein baljuw strekte zich uit over heel het graafschap Vlaanderen met inbegrip van Antwerpen (tot in 1406) en de heerlijkheid Mechelen die als gevolg van de Brabantse successieoorlog (1356-1357) bij Vlaanderen aangehecht waren. Tussen 1372 en 1374 werkte hij nog samen met één van de ontvangers. Pas in november 1374 werden zijn bevoegdheden door de zgn. "lettres de retenue" van de graaf officieel vastgelegd en trad hij voortaan op als zelfstandig ambtenaar, los van de ontvanger. De wedde aan het ambt verbonden bedroeg 600 pond (lb.) parisis per jaar. Met zijn rente of pensioen van 200 pond parisis behield Goswin dus een jaarlijks inkomen van 800 pond parisis. Tot het hiërarchisch hoofd van de gewone baljuws en andere gerechtsofficieren heeft de soeverein baljuw zich echter niet ontwikkeld omdat hij zich met de controle over de de baljuws niet bezig hield en zich volledig op zijn eigen taak toelegde. Het toezicht over die gerechtsofficieren zal hem dan ook in 1386 door Filips de Stoute ontnomen worden.

De soeverein baljuw was een rondreizende opperrechter met verregaande eigen bevoegdheden. Zijn voornaamste taak bestond in het opsporen en berechten van alle misdadigers die om een of andere reden aan de acties van de gewone baljuws ontsnapt waren en aldus hun verdiende straf ontlopen hadden. Hetzelfde gold voor de bannelingen die het waagden zonder toestemming naar Vlaanderen terug te keren. Hij was aldus zowel vervolgingsambtenaar als enige opperrechter in strafzaken wat uniek was in de gerechtelijke organisatie van Vlaanderen. Zo besliste hij persoonlijk over leven en dood van de verdachten. Tegen zijn vonnissen kon immers geen beroep aangetekend worden. De straffen toegepast door de soeverein baljuw waren over het algemeen dezelfde als deze van de andere gerechtshoven: struikrovers, oproerlingen en gearresteerde bannelingen die een gevaar voor de openbare orde betekenden, moesten op geen genade rekenen en kregen de doodstraf. Gewone misdrijven (dief-

66 PH. WIELANT, *Recueil des Antiquités de Flandre (-1511)*, *Corpus chronicorum Flandriae*, uitg. J.J. De Smet, dl. 4, Brussel, 1865, p. 109; Over de Gentse rechtsgleerde Wielant (1441/42-1520) zie: E.I. STRUBBE, *Philippe Wielant*, in: *Biographie Nationale*, dl. 27, (1938), kol. 279-298.

67 J. BUNTINX, *op. cit.*, p 75.

stal, verwonding e.a.) werden met een geldboete bestraft⁶⁸. Personen die als getuige in een geding valse verklaringen aflegden, werden gebrandmerkt⁶⁹. Verder ontving de soeverein baljuw ook de gelden die voortkwamen van de door hem verbeurdverklaarde gronden en goederen wegens samenzwering en opstand.

Er waren evenwel beperkingen aan zijn bevoegdheden. Het was hem verboden poorters van de Vlaamse steden te arresteren en te veroordelen gezien deze, volgens de stadsprivileges, slechts door hun eigen schepenen mochten gevonnist worden. Ook de kerkelijke jurisdictie moest door hem gerespecteerd worden. Zo kwam Goswin de Wilde als soeverein baljuw in 1373 in conflict met de bisschop van Terwaan omdat hij twee geestelijken van diens diocees had laten aanhouden en terechtstellen⁷⁰.

Speciale straffen waren voorzien voor hen die zich verzetten tegen de soeverein baljuw in de uitoefening van zijn ambt. Dit was o.m. het geval in 1386 met enkele personen, onder wie een schepenen van het Brugse Vrije, die op last van Jan VI, heer van Gistel, een zekere Wouter van Craeyenwerve⁷¹ vermoord hadden en daarna een toevlucht zochten in het huis van diezelfde heer van Gistel te Brugge. Toen de soeverein baljuw (in 1386: de heer van Capelle) en zijn helpers op bevel van de graaf voor de woning van de heer van Gistel verschenen, weigerden de misdadigers de deur te openen en boden zelfs gewapend verzet tegen de gerechtsdienaars die met geweld het huis waren binnengedrongen. Naast de sancties die door de graaf tegen de heer van Gistel en de moordenaars voorzien waren, was er één in het bijzonder voor het verzet tegen het optreden van de soeverein baljuw: de poorten van het huis van de heer van Gistel moes-

68 J.J.E. PROOST, *op. cit.*, p. 263-265, 273; J. VAN ROMPAEY, *op. cit.*, p. 1-23, 42-44, 164-167.

69 Brussel, A.R.A., Rekenkamer, R.R. 850 : Rekening van de soeverein baljuw Goswin de Wilde (april - september 1374): "*Pour le iustice de Clais Tant le quel le souverain baillius fist iustichier de le clef es deux costez de son visage pour le fauseté quil fist et tesmoigna du debat qui fu entre Jaquemin Baert dune part en Clais le Poortre dautre part*".

70 J.J.E. PROOST, *op. cit.*, p. 266 e.v.; J. VAN ROMPAEY, *op. cit.*, p. 58-60 e.v. Het was niet de eerste keer dat Goswin de Wilde in botsing kwam met de kerkelijke overheid. In augustus 1366, toen hij ontvanger van Vlaanderen was, werden hij, zijn zoon Marc en andere parochianen van Sint-Andries voor de officiaal van de bisschop van Doornik gedaagd omdat zij zich verzet hadden tegen de vrije inning van de tienden door de abt van Sint-Andries in hun parochie (Brugge, R.A., oork. bl. nr. 7032).

71 J. VAN ACKER m.m.v. R. OPSOMMER, *Bijdragen tot de geschiedenis van de heren van Gistel*, in: *Gestella 1988. Duizend jaar Gistel*, p. 177.

ten afgebroken worden en men mocht ze gedurende één jaar niet meer terughangen⁷².

Als soeverein baljuw speelde Goswin de Wilde ook een belangrijke rol in de grote Gentse opstand van 1379 tot 1385. De opstand van Gent waar sinds 1360 de wevers samen met de "poorterie" (gegoede burgerij) en de kleine neringen het stadsbestuur in handen hadden, was in de eerste plaats een politiek conflict, nl. het verzet tegen de toenemende centralisatie-politiek van Lodewijk van Male ten koste van de stedelijke autonomie. Toen de graaf een Gentse poorter liet arresteren zonder de magistraat daarvan in kennis te stellen, wat in strijd was met de Gentse privileges, brak een rel uit waarbij de grafelijke baljuw Rogier van Outryve vermoord werd (5 september 1379). Dit incident werd het begin van een echte revolte van Gent tegen de graaf die 6 jaar zou aanslepen en zich over heel Vlaanderen uitbreiden. Om bondgenoten voor hun zaak te winnen, trokken Gentse militieën naar de twee andere grote steden Brugge en Ieper. Daar waren de textielarbeiders, in de eerste plaats de wevers, in tegenstelling tot Gent, sinds 1349 uit het stadsbestuur geweerd en ook opstanden van 1359 en 1361 hadden daar niets aan veranderd. Zij begroetten dan ook de Gentenaren als hun bevrijders voor wie ze de stadspoorten openden. De poorterie en de rijke ambachten die het beleid van de stad in handen hadden, boden weinig weerstand en moesten zich onderwerpen. Sommigen namen de vlucht om zich bij de graaf aan te sluiten die enkel kleine centra als Dendermonde en Oudenaarde wist te behouden⁷³. Het is in Dendermonde, waar Lodewijk van Male persoonlijk aanwezig was, dat we Goswin de Wilde terugvinden als aanvoerder van de grafelijke troepen, samen met andere edelen zoals de heer van Gruuthuse, Diederik van Brederode en Geraard van Rassegem⁷⁴. Met de hulp van Gent konden de wevers in Brugge en Ieper opnieuw een plaats in de schepenbank bemachtigen. In deze steden had het conflict dus duidelijk een meer sociaal karakter dan in Gent. In mei 1380 echter staken de aanhangers van

72 Lille (Rijsel), A.D.N., B 1597 (2e Registre des Chartes), fol. 2 v°-3 v°: *"En outre pour la desobeissance faite contre nostre dit souverain bailli a hostel ou demouroit le dit sire de Ghistelle en nostre dicte ville de Bruges, le quel lui feu de refusé a ouvrir comme dit est, nous voulons et avons ordonné et ordonnons par ces presentes que les portes du dit hostel soient tantost abatues sans ce quelles y soient remises dedens un an entier ou tel terme comme il nous plaira"*.

73 M. VANDERMAESEN, M. RYCKAERT EN M. COORNAERT, *De Wille Kaproenen. De Gentse opstand (1379-1385) en de geschiedenis van de Brugse Leie*, Gent, Provinciebestuur Oost-Vlaanderen 1979 (Kultureel Jaarboek van de provincie Oost-Vlaanderen, Bijdragen, nieuwe reeks, nr 10), p. 12-15.

74 JEHAN FROISSART, *Chroniques (1325-1400)*, uitg. J. Kervyn de Lettenhove, dl. 9, Brussel, 1869, p. 200-202.

de graaf te Brugge de kop weer op. Toen de wevers aldaar de Gentenaren ter hulp riepen, werden deze op 29 mei op de Brugse Vrijdagmarkt door de meerderheid der andere Brugse ambachten, bijgestaan door hun aanhangers uit het Vrije, verslagen. In augustus van hetzelfde jaar verdwenen de wevers en de volders opnieuw uit het stadsbestuur. Brugge werd nu het echte hoofdkwartier van de graaf en de graafgezinden en aldus het doelwit bij uitstek voor de Gentse rebellen. Men mag aannemen dat ook Goswin de Wilde rond dit tijdstip naar zijn geboortestreek terugkeerde, te meer daar Dendermonde in juni in handen van de Gentenaren was gevallen⁷⁵.

Lodewijk van Male nam nu zelf het initiatief. Met de hulp van Brugge en van het Vrije versloeg hij de Gentenaren te Woumen bij Diksmuide (27 augustus 1380) en maakte zich van Ieper meester. Gent zelf werd belegerd, evenwel zonder resultaat. Wel geraakte de stad in 1381 meer en meer in het nauw. Uiteindelijk kregen de radicalen er de bovenhand en stelden op 24 januari 1382 Filips van Artevelde, zoon van Jacob, tot ruwaard aan. Deze ondernam een stoutmoedige uitval, versloeg de graaf en de Bruggelingen op het Beverhoutsveld en nam Brugge in (3 mei 1382). Lodewijk van Male slaagde er ternauwernood in naar Rijsel te ontkomen waar de mees- te edelen en raadsheren, onder wie Goswin de Wilde, een toevlucht hadden gezocht. Afgezien van het zuidelijk deel, viel praktisch heel Vlaanderen opnieuw in Gentse handen en kwamen de wevers overal weer aan de macht⁷⁶. Enkele dagen nadien, op 9 mei, overleed Margareta van Frankrijk, moeder van Lodewijk van Male. Van haar erfde hij Franche-Comté en Artesië⁷⁷. In afwachting van de herovering van zijn graafschap benoemde Lodewijk op 21 mei te Rijsel zijn trouwe ambtenaar Goswin de Wilde, toen nog soeverein baljuw van Vlaanderen, tot baljuw en kastelein van Bapaume in Artesië⁷⁸.

Het werd evenwel spoedig duidelijk dat Lodewijk van Male niet meer in staat was om op eigen kracht Vlaanderen te heroveren. Noodgedwongen moest hij een beroep doen op de hulp van zijn

75 *Chronique rimée des troubles de Flandre en 1379-1380*, uitg. H. Pirenne, Gent, 1902, p. 53-55; M. VANDERMAESEN, M. RYCKAERT EN M. COORNAERT, *op. cit.*, p. 15 en 23.

76 E. HOSTEN, *Le compte communal de Dixmude de 1380 à 1381*, in: H.G.G.B., dl. 66 (1923), p. 106; JEHAN FROISSART, *Chroniques (1325-1400)*, dl. 10, Brussel, 1870, p. 48-49; M. VANDERMAESEN e.a., *op. cit.*, p. 16, 23-24.

77 M. VANDERMAESEN, *Margareta van Frankrijk, gravin van Vlaanderen, Nevers en Rethel (tot 1346), vanaf 1346 levens van Artesië en Franche-Comté en vrouwe van Salins*, in: Nationaal Biografisch Woordenboek, dl. 12, Brussel 1987, kol. 475.

78 Lille (Rijsel), A.D.N., B 1567, fol. 239.

leenheer, de koning van Frankrijk. Het duurde echter tot november alvorens de jonge Franse koning Karel VI in Vlaanderen arriveerde. Hij nam Ieper in (23 november) en versloeg de Gentenaren en hun bondgenoten bij Westrozebeke waar Filips van Artevelde sneuvelde (27 november 1382). Daags daarop verlieten de Gentenaren en hun aanhangers de stad Brugge⁷⁹. De machtswisseling aldaar gebeurde echter niet zonder bloedvergieten. Zo werd Jan de Baltenare, hoofdman van de Brugse schaarwetters en vijand van de graaf, door tegenstanders doodgeslagen⁸⁰. Dadelijk zonden de Bruggelingen gevolmachtigden naar de koning om de onderwerping van hun stad aan te bieden waarbij Filips de Stoute, hier op verzoek van Lodewijk van Male, als bemiddelaar optrad. Brugge kreeg genade van Karel VI en tevens de belofte dat de stad door de gevreesde Bretoenen (huurlingen in het Franse leger) niet zou geplunderd worden. Joos van Halewijn werd met ingang van 30 november door de graaf tot kapitein aangesteld. Enkele Bretoenen die de stad binnengedrongen waren en er ondanks het verbod aan het plunderen sloegen, werden prompt aangehouden en opgehangen⁸¹. Op 1 december trok Karel VI met zijn leger Kortrijk binnen terwijl Lodewijk van Male tijdelijk zijn hoofdkwarter in Harelbeke vestigde⁸². Daar kregen Goswin de Wilde en zijn medewerkers van de graaf de opdracht om de privileges van Ieper, het Vrije en de "smalle steden" op te halen die wegens deelname aan de opstand verbeurd verklaard werden en ze naar het kasteel van Rijsel over te brengen⁸³. Als soeverein baljuw werd Goswin ook aangesteld als ontvanger van de verbeurd verklaarde goederen van de "smalle steden" aldaar, hierin bijgestaan door drie andere commissarissen : de heer van de Capelle, de grafelijke secretaris Jan de Brune en Wouter de Vaerze. De commissarissen gingen meestal op "reis" door het Vrije met een gevolg van 24 paarden. Ze vertrokken uit Harelbeke op 6 december 1382 in de richting van Brugge en Oudenburg waar de stadsmagistraat hen presentwijn aanbood. In totaal werden vijf reizen (met onderbrekingen) ondernomen. Einddatum van de hele operatie was 5 april 1383. De opbrengst van de wegens opstand verbeurde goederen bedroeg 9.855 pond en 7 schellingen parisis voor de "smalle steden" en 2829 en 6 schellingen

79 M. VANDERMAESEN, M. RYCKAERT EN M. COORNAERT, *op. cit.*, p. 17 en 25.

80 Lille (Rijsel), A.D.N., B 1567, fol. 239.

81 JEHAN FROISSART, *Chroniques (1325-1400)*, dl. 10, p. 179-180; L. GILLIODTS-VAN SEVEREN, *Inventaire*, dl. 2, Brugge, 1873, p. 415-421.

82 OLIVIER VAN DIXMUDE, *Merkwaardige gebeurtenissen vooral in Vlaanderen en Brabant (1377-1443)*, uitg. J.J. Lambin, Ieper, 1835, p. 16; JEHAN FROISSART, *Chroniques*, dl. 10, p. 177.

83 Lille (Rijsel), A.D.N., B 1567, fol. 151.

parisis voor het Vrije. Met 19 personen werd een compositie gesloten d.w.z. ze kregen amnestie mits het betalen van een forfaitaire som, in totaal 14.760 pond, 13 schellingen en 10 denarii parisis. Tijdens deze reizen liet Goswin de Wilde ook 38 opstandelingen en 3 rovers onthoofden⁸⁴.

Ondertussen had de Franse koning op 18 december 1382 Kortrijk verlaten waarna de stad door de Bretoense huurlingen geplunderd en voor een deel in brand gestoken werd⁸⁵. Een Frans garnizoen zou nog tot 1385 de plaats bezet houden⁸⁶. Ondanks de nederlaag bij Westrozebeke zette Gent de strijd voort onder leiding van Pieter van den Bossche en Frans Ackerman. Dat de Gentenaren hun veerkracht niet verloren hadden bewezen ze door eind januari 1383 een stoutmoedige overval te plegen op de stad Aardenburg in het Vrije⁸⁷. Op 29 april daaropvolgend verschenen de Gentse militie's zelfs opnieuw in Brugge, hopenoeg zoals in 1382 de stad te kunnen veroveren. Zij sloegen hun tenten op dichtbij het kasteel en leengoed Beaupré buiten de stadswallen. Van daaruit bestormden ze de Kruispoort en beschoten met hun donderbussen, springalen en kruisbogen de stad negen uur lang. Maar deze keer lukte het niet. Brugge dat zijn vestingswerken in de winter van 1382-83 had hersteld, hield stand. Uit wraak staken de Gentenaren de toren van de kerk van Sint-Kruis in brand alsook alle huizen tussen de kerk en de stadspoort waaronder de Drie Koningenwijk. Ook Maldegem ging op de terugweg naar Gent in de vlammen op⁸⁸.

84 J. DE SMET, *De verbeurdverklaringen in het Brugse Vrije en in de Smalle Steden aldaar na de slag bij Westrozebeke (1382-1384)*, in: H.G.G.B., dl. 95 (1957), p. 115-120; E. FEYS EN D. VANDE CASTEELE, *Histoire d'Oudenbourg*, dl. 2 (pièces justificatives), Brugge, 1873, p. 130, 132, 134.

85 OLIVIER VAN DIXMUDE, *Merkwaardige gebeurtenissen*, p. 16; JEHAN FROISSART, *Chroniques*, dl. 10, p. 178. Voor de verwoesting van Kortrijk door de Bretoenen, zie: J. DE CUYPER, *De crisis in het kapittel van Kortrijk op het einde van de 14de eeuw*, in: *De Leiegouw*, dl. 2 (1960), p. 170-172; 189-191.

86 Lille (Rijsel), A.D.N., B 1567, fol 201; CH. MUSSELY, *Inventaire des archives de la ville de Courtrai*, Kortrijk, 1854, p. 128.

87 JEHAN FROISSART, *Chroniques*, dl. 10, p. 200-201, 502. Uit vrees voor een nieuwe aanval van Gent gaf de graaf op 28 februari 1383 opdracht aan de baljuw van Aardenburg en aan de deken van de christenheid van Brugge om al de goederen, relikven en offergaven die aan de kerken van Sint-Baafs en Onze-Lieve-Vrouw in Aardenburg toebehoorden, in veiligheid te brengen. De kerkmeesters en enkele vooraanstaande poorters werden verzocht hen daarbij te helpen (Rijsel, A.D.N., B 1567, fol. 188 v°).

88 *Chronicon comitum Flandrensium*, uitg. J.J. DE SMET, *Corpus Chronicorum Flandriae*, dl. 1, Brussel, 1837, p. 242; *Cronike van Vlaenderen (1379-1384)*, uitg. N. DE PAUW, in: *Jehan Froissart's Cronijke van Vlaenderen* (vert. Gerijt Potter van der Loo), dl. 3, Gent, 1909, p. 52-53. Voor het herstel van de Brugse stadsversterkingen na de Gentse bezetting, zie: L. GILLIODTS-VAN SEVEREN, *Inventaire*, dl. 3, p. 18 e.v.

Lodewijk van Male van zijn kant zou het einde van de opstand niet meer beleven. Hij overleed op 30 januari 1384 te Sint-Omaars en werd in de Sint-Pieterskerk te Rijsel begraven⁸⁹. Goswin de Wilde en een groot aantal edelen onder wie de heren van Gistel en Gruuthuse waren op de begrafenisplechtigheid aanwezig⁹⁰. Filips de Stoute, hertog van Bourgondië en schoonzoon van Lodewijk van Male, werd nu graaf van Vlaanderen. Het jaar 1384 betekende voor Goswin de Wilde ook het einde van zijn ambt van soeverein baljuw. Dit gebeurde zeker voor 28 augustus, dag waarop hij opnieuw in het huwelijk trad met een zekere Katarina. Bij die gelegenheid schonk de stad Oudenburg hem een geldsom en wordt hij in de stadsrekening aldaar "camerlinghe" d.w.z. kamerheer van de hertog genoemd⁹¹. Als soeverein baljuw werd hij opgevolgd door Jean de Jumont, heer van Merlémont, een edelman uit Henegouwen en berucht om zijn wreedheid⁹². Hij was het die tijdens de opstand gevangen genomen Gentenaren de oren deed afsnijden of ze met uitgestoken ogen naar Gent liet terugkeren⁹³. Na de slag bij Westrozebeke werd hij kapitein van het Franse garnizoen van Kortrijk tot oktober 1383⁹⁴ en nadien aanvoerder van het garnizoen van Aardenburg⁹⁵. Filips de Stoute, handiger diplomaat dan zijn schoonvader, slaagde erin een einde te maken aan de Gentse opstand (18 december 1385 : vrede van Doornik)⁹⁶. Hij behield Goswin de Wilde in zijn dienst als levenslang kastelein van Bapaume in Artesië. In die functie treffen we deze voor het laatst aan op 8 juli 1394⁹⁷. Kort daarna overleed hij. Op 30 augustus maakte de hertog bekend dat hij als gevolg van de dood van de Wilde, Gilles de le Pierre voorlopig tot kastelein had aangesteld⁹⁸. In november 1394 werd Oudart de Nesle dan de nieuwe kastelein van Bapaume. Aan het ambt was een jaarlijkse vergoeding van 40 lb. parisis verbonden⁹⁹. Katarina, de weduwe van Goswin de Wilde, kreeg in februari 1395 nog een achterstallig bedrag uitbetaald van de wedde van haar overleden echtgenoot¹⁰⁰.

89 D. NICHOLAS en M. VANDERMAESEN, *Lodewijk van Male, graaf van Vlaanderen*, in: Nationaal Biografisch Woordenboek, dl. 6, kol. 585.

90 *Istorie et Croniques de Flandre*, uitg. J. Kervyn de Lettenhove, dl. 2, Brussel 1880, p. 347; JEHAN FROISSART, *Chroniques*, dl. 10, p. 279-284.

91 E. FEYS EN D. VAN DE CASTEELE, *op. cit.*, dl. 2 (pièces justificatives), p. 150.

92 J.J.E. PROOST, *op. cit.*, p. 291.

93 JEHAN FROISSART, *Chroniques*, dl. 10, p. 339-340.

94 Lille (Rijsel), A.D.N., B 1567, fol. 201.

95 JEHAN FROISSART, *Chroniques*, dl. 10, p. 339-340.

96 I.L.A. DIEGERICK, *Inventaire analytique et chronologique des chartes et documents appartenant aux archives de la ville d'Ypres*, dl. 2, Brugge, 1854, p. 248-252.

97 Lille (Rijsel), A.D.N., B 1855 - 15.

98 *Ibid.*, B 1856 - 31°.

99 *Ibid.*, B 1856 - 32; B 1857 - 25.

100 *Ibid.*, B 1857 - 24: "Katerine de Willede, vesve de feu Gossuin de Willede, jadis chevalier et castellain du castel de Bappalmes ..."

Het leengoed Rietschilde op Sint-Andries en Varsenare met de elf gemeten in Klemskerke dat oorspronkelijk aan Goswin de Wilde toebehoorde, was toen reeds lang in andere handen overgegaan. Eind oktober 1366 had hij zich van zijn leen laten onterven ten voordele van zijn oudste zoon Marc¹⁰¹. Dit hield ongetwijfeld verband met het aanstaande huwelijk van deze laatste te Gent. Op 8 november 1366 trok een Brugse delegatie geleid door Filips Rijnvisch, burgemeester van de schepenen, naar een parlement te Gent en vandaar naar het bruiloftsfeest van Marc de Wilde¹⁰². Volgens het leenboek van de Burg van Brugge opgesteld in 1384, was Rietschilde toen nog in het bezit van Marc. Na zijn overlijden ging het leengoed over op zijn zoon Jan¹⁰³. Deze was in 1373 of 1374 gehuwd met Maria, dochter van ridder Floris van der Maelstede¹⁰⁴. De heren van Maelstede waren leenmannen van de Oudburg van Gent, beleend met het kasteel van Hulst en Hulsterambacht. Na het uitsterven van het geslacht in mannelijke lijn (einde 14de eeuw) was het Jan de Wilde, zoon van Marc, die in 1409 optrad als schout van Hulst en Hulsterambacht¹⁰⁵. Isabella, dochter van Jan en Maria van der Maelstede huwde later met Geraard van Gistel, kleinzoon van de machtige Jan VI, heer van Gistel, die in 1417 overleed¹⁰⁶. Isabella erfde Rietschilde van haar vader. Zij was de laatste uit het geslacht de Wilde die dit leengoed in bezit had. Nadien is het waarschijnlijk door verkoop overgegaan op de Brugse poortersfamilie "van Ghend", eerst op meester Jan van Ghend, "tabellioen" (notaris) te Brugge en vervolgens op diens zoon, eveneens Jan¹⁰⁷. Deze laatste was van 1419 tot 1436 secretaris van Filips de Goede, hertog van Bourgondië¹⁰⁸. Jan de Wilde, een andere zoon van Goswin¹⁰⁹, was schepen van het Vrije van 1384 tot 1410¹¹⁰. Hij huwde met Margareta, dochter van Rogier Scaerlaken. Na de

101 Lille (Rijsel), A.D.N., B 1567, fol. 56.

102 Brugge, S.A., Stadsrekening 1366-1367, fol. 76 v°. Zie ook noot 49.

103 Brussel, A.R.A., Rekenkamer, reg. 1074, fol. 76.

104 PH. DE L'ESPINOY, *op. cit.*, p. 632.

105 J. ADRIAANSE, *Gedenkbok der Hulstersche stede 1180-1930*. Oorspronkelijke uitgave van de Hulstersche Feestcommissie. Amsterdam, 1930, p. 28.

106 J. CAILLIARD, *Bruges et le Franc ou leur magistrature et leur noblesse*, dl. 1, Brugge, 1857, p. 87.

107 Brussel, A.R.A., Rekenkamer, reg. 1074, fol. 76; Brugge S.A., Oud Archief 518 : Leenboek van de Burg van Brugge van 1435, fol. 185 v°. Voor meester Jan van Ghend als tabellioen, zie : J. YERNAUX, *Les notaires publics du XIIIe au XIVe siècle, spécialement au Franc de Bruges*, in: Bulletin de la Commission royale d'Histoire, dl. 82 (1913), p. 169.

108 L. GILLIODTS-VAN SEVEREN, *Inventaire*, dl. 4, Brugge, 1876, p. 353-354, 362, 377, 400 en dl. 5, Brugge, 1876, p. 7 en 131-132.

109 ID., *op. cit.*, dl. 3, Brugge, 1875, p. 415-416.

110 O. DÉLEPIERRE EN F. PRIEM, *op. cit.*, sub annis, p. 75-90.

dood van haar broer Maerten, erfde ze van hem twee lenen in de parochie Esen bij Diksmuide¹¹¹.

Van Joris de Wilde, misschien de jongste zoon van Goswin de Wilde en Maria van Dudzele, weten we weinig. Hij kocht een leengoed van 19 gemeten, 2 lijnen en 75 roeden land in de parochie Vlissegem van Maria van Curtrike, echtgenote van de Brugse poorter Paul Metteneye¹¹². Joris de Wilde, die waarschijnlijk niet gehuwd was, moet vrij vroeg overleden zijn. Volgens een verhefrekening van 20 juli 1389 tot 20 juli 1390 ging zijn leen na zijn dood over op Willem van Messem. Deze was de tweede zoon van Jan, heer van Messem, een edelman uit Sint-Andries¹¹³. Merkwaardig is evenwel dat deze Willem van Messem zich in bovengenoemde rekening de broer noemt van Joris de Wilde¹¹⁴. Zou Katarina die in 1384 met ridder Goswin de Wilde gehuwd was, soms de weduwe geweest zijn van Jan, heer van Messem, en dus de moeder van Willem en de stiefmoeder van Joris de Wilde?

Niet zijn zonen Marc, Jan en Joris, maar wel zijn bastaardzoon Godfried (Godevaerd) de Wilde zou in de voetsporen van zijn vader treden en evenals deze laatste en grote loopbaan in overheidsdienst opbouwen. In januari 1398 werd Godfried te Rijsel door hertog Filips de Stoute gelegitimeerd. Blijkbaar hebben de uitzonderlijke verdiensten van zijn vader, de vroegere soeverein baljuw, deze legitimatie in grote mate in de hand gewerkt. De legitimatiebrief van de hertog vermeldt uitdrukkelijk dat het hier om een volledige gelijkstelling gaat met de status van een wettig kind. Godfried verwierf immers zowel de "legitimatio ad honores" waardoor hij toegang kreeg tot de wereldlijke ereambten (openbare ambten en waardigheden), als de "legitimatio ad successiones" hetgeen hem hetzelfde erfrecht toekende als de wettige kinderen wat de burgerlijke goederen betrof¹¹⁵. Nog hetzelfde jaar benoemde Filips de Stoute hem tot klerk van de waterbaljuw van Sluis. Godfried was zelf waterbaljuw van 1402 tot 1403, een functie die hij cumuleerde met die van baljuw van

111 Brussel A.R.A., Rekenkamer, R.R. 1800 en reg. 1074, fol. 66; Brugge, S.A., Oud Archief 518, fol. 150.

112 Ibid., Rekenkamer, R.R. 1802; reg. 1074, fol. 48.

113 J. GAILLIARD, *Bruges et le Franc*, dl. 5, Brugge, 1862, p. 234.

114 Brussel, A.R.A., Rekenkamer, R.R. 1807. Willem van Messem erft het leengoed van Vlissegem "le quel lui eschey par la mort de George le Sauvage, filz messire Goossenin, son frère".

115 Lille (Rijsel), A.D.N., B 1598, fol. 81 v°. Voor de positie van de bastaard in de toenmalige maatschappij zie : M. CARLIER, *De sociale positie van de bastaard in laat-middeleeuws Vlaanderen*, in: *Tijdschrift voor Sociale Geschiedenis*, dl. 13 (1987), p. 173-196.

Aardenburg van 1402 tot 1406. Van 1404 tot 1408 was hij ontvanger van Sluis. Godfried de Wilde klom op tot raadsheer van de hertog van Bourgondië en werd tweemaal algemeen ontvanger van Vlaanderen (en Artesië): van 1409 tot 1413 en van 1420 tot 1422. Tussen 1413 en 1420 vinden we hem opnieuw als waterbaljuw van Sluis¹¹⁶. Volgens het leenboek van de Burg van Brugge van 1384, hield hij een leen van 15 lb. erfelijke rente gelegen in de parochie Stuivekenskerke, leen dat hij kocht van heer Arnout van Beerst. Dit leen ging later over op zijn zoon, meester Goswin (Goosin) de Wilde, een jurist¹¹⁷. Een andere zoon, Hannekin de Wilde, hield van de Burg van Brugge een leengoed van 28 gemeten land in de parochie Heile bij Aardenburg. Ook hier volgde meester Goswin de Wilde hem op en na hem diens zuster Margareta¹¹⁸.

Dankzij een universitaire opleiding in de rechten slaagde meester Goswin de Wilde, zoon van Godfried, erin het nog verder te brengen dan zijn vader en een schitterende loopbaan in de Bourgondische centrale administratie te verwezelijken. In 1428 werd hij raadsheer van de hertog. In 1440, met de titel van doctor in de rechten, bracht hij het tot rekwestmeester van het hertogelijk hof en voorzitter van de Raad van Vlaanderen¹¹⁹. Alhoewel Vlaming, werd hij in 1445 benoemd tot voorzitter van het Hof van Holland. Reeds spoedig echter ontstond er een hevige ruzie tussen hem en de procureur-generaal Bengaert Scy. Beiden beschuldigden elkaar van manslag en van de "onnoemelicke sonde" (sodomie of homoseksualiteit). Het geschil nam een zodanige uitbreiding dat hertog Filips de Goede de zaak door een gevolmachtigde liet onderzoeken. Dit leidde tot de aanhouding van de twee hoge ambtenaren. Voor meester Goswin de Wilde, de kleinzoon van de vroeger soeverein baljuw van Vlaanderen, was het einde dramatisch: hij werd schuldig bevonden en in 1449 op het kasteel Loevestein onthoofd. Bengaert Scy werd verbannen maar kon later naar zijn land terugkeren¹²⁰.

*

* *

116 J. VAN ROMPAEY, *op. cit.*, p. 229-230, 616, 646; W. VISSER, *Baljuws van Sluis*, in: *Rond de Poldertorens*, dl. 23 (1981), p. 38. Godfried (Godevaert) de Wilde overleed in 1429 te Sluis en werd in de Sint-Janskerk aldaar begraven (J. BALLEGEER, *Gids voor de Zwinstreek*, Antwerpen, 1984, p. 126)

117 Brussel, A.R.A., Rekenkamer, reg. 1074, fol. 63 v°.

118 *Ibid.*, reg. 1074, fol. 23 en 28; Brugge S.A., Oud Archief 518, fol. 60.

119 J. VAN ROMPAEY, *op. cit.*, p. 119-120.

De 14de eeuw was voor de adel een periode van voortdurende achteruitgang op economisch en financieel gebied, een proces dat reeds in de 13de eeuw aan de gang was. De edelen die hoofdzakelijk leefden van de opbrengst van hun gronden (leengoederen en allodia) en renten, hadden door het verdwijnen van het lijfeigenschap grote delen van hun domeinen in cijns aan de boeren gegeven. Deze cijnsen waren vaste, onveranderlijke jaarlijkse vergoedingen, eerst in natura, later grotendeels in geld toen de adel behoefte had aan klinkende munt om industriegoederen en luxewaren in de stad te kopen. De steeds toenemende geldomloop deed de munt echter devalueren. De geldcijnsen daalden voortdurend in waarde zodat de adel steeds armer werd. Vooral de kleine landadel met beperkt grondbezit was daar het eerste slachtoffer van. Alleen de hoge adel kon door opstapeling van lenen en heerlijkheden haar positie als stand grotendeels handhaven.

Om uit deze benarde financiële positie te geraken, trachtten sommige edelen een functie aan het hof van de graaf te bekomen of als ambtenaar in dienst van de grafelijke administratie te treden. Vele kleine edelen kwamen als baljuw in de rangen van de lagere ambtenaren terecht. Voor de meesten onder hen echter hield hun loopbaan daarmee op. Slechts weinigen slaagden erin hogerop te geraken. Dit vergde immers een grote beroepsbekwaamheid en onwrikbare trouw aan de grafelijke dynastie. Juist deze uitzonderlijke kwaliteiten waren bij Goswin de Wilde terug te vinden. Zeventien jaar lang stond deze kleine edelman uit Sint-Andries en Varsenare aan de top van de grafelijke administratie, eerst als algemeen ontvanger (1365-1370) en vervolgens als soeverein baljuw of hoogste gerechtsofficier (1372-1384). Dat Filips de Stoute hem nadien in zijn

120 T. S. JANSMA, *Holland en Zeeland onder de Bourgondische hertogen, 1433-1477*, in: *Algemene Geschiedenis der Nederlanden*, dl. 3, Haarlem, 1951, p. 326. Homoseksualiteit of sodomie werd in de late middeleeuwen door de wereldlijke rechtbanken streng bestraft. Zowel mannen als vrouwen die schuldig bevonden werden, kregen meestal de doodstraf. Zo werden te Brugge in januari 1359 enkele vrouwen, beschuldigd van sodomie, terechtgesteld nadat ze eerst op de pijnbank tot bekentnissen waren bedwongen. (Brugge, S.A., Stadsrekening 1358-1359, fol. 92: "item in de tijt dat men examineerde ende pijnde in de Love de wiven van der sodomiterie teden tiden in wine ghedronken, ende up den dach dat si waren ghejusticierd doe verteerd in spysen ende in wine te Clais van Boevenkerke bi der wet ende die hem volgheden XIII lb"). Voor de Bourgondische periode, zie M. BOONE, "Le tres fort, vilain et detestable criesme et pechié de zodomie": homosexualité et répression à Bruges pendant la période bourguignonne (fin 14e - début 16e siècle), p. 1-17, in: *Beleid en Bestuur in de Oude Nederlanden. Liber amicorum Prof. Dr. M. Baelde*, uitg. H. SOLY EN R. VERMEIR. Gent. Vakgroep Nieuwe Geschiedenis, U.G., 1993.

dienst behield als levenslang kastelein van Bapaume bewijst de waar-
dering die de hertog voor deze verdienstelijke ambtenaar voelde.

De familie de Wilde werd net als deze van Gistel en van Halewijn een
echte ambtenarenfamilie. Vele leden ervan vinden we terug in
Bourgondische dienst¹²¹. Huwelijken tusen leden van deze ambtena-
renfamilies en kleinkinderen langs bastaardzijde van Lodewijk van
Male komen in de 15de eeuw geregeld voor. Zo was een Jacquemine
de Wilde gehuwd met Lodewijk van Vlaanderen, zoon van Victor van
Vlaanderen die een bastaardzoon was van Lodewijk van Male¹²².

Het leengoed Rietschilde dat zich over Sint-Andries en Varsenare uit-
streckte, kende na de families de Wilde en van Ghend nog tal van
bezitters in de loop der tijden. Het kasteel echter is verdwenen. Nu
is Rietschilde alleen nog een hoeve gelegen op het grondgebied van
Varsenare, tussen de Oostendse Vaart en de spoorweg¹²³.

121 Noten 116 - 119, 122; J. BUNTINX, *op. cit.*, p. 98-99 en noot 4.

122 F. DE BÉTHUNE, *Épithaphes et monuments des églises de la Flandre au 16e siècle*, Brugge,
1900, p. 356.

123 A. FRANCHOO, *Varsenare en zijn rijk verleden* (Heemkundige Kring Maurits Van
Coppennolle), dl. 2, Brugge, 1972, p. 39-41.